

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 199238 20 Rev
Banjaluka, 24.11.2020. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja, „S.“ AD B., koga zastupa punomoćnik, M.D., advokat iz B., ..., protiv tuženih: „S.-I.“ d.o.o. B., te R.Č. iz B., ..., kojeg zastupa punomoćnik, N.T., advokat iz B., ..., radi duga, vrijednost predmeta spora: 79.641,17 KM, odlučujući o reviziji tuženog R.Č., izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci, broj: 71 0 P 199238 20 GŽ od 10.7.2020. godine, na sjednici održanoj dana 24.11.2020. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja i obje nižestepene presude preinačavaju tako što se odbija tužbeni zahtjev u odnosu na tuženog R.Č., te se obavezuje tužitelj da ovom tuženom isplati iznos od 8.554,00 KM, na ime troškova parničnog postupka, u roku od 30 dana od dana prijema ove presude.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci, broj: 71 0 P 199238 19 P 2 od 23.12.2019. godine, solidarno su obavezani tuženi, da tužitelju, na ime duga po osnovu mjenice serijskog broja: RS 421227422, isplate iznos od 79.641,17 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 22.5.2014. godine do isplate, te da mu naknade troškove postupka, u iznosu od 4.045,00 KM, dok je odbijen zahtjev za naknadu troškova preko dosuđenog iznosa.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci, broj: 71 0 P 199238 20 GŽ od 10.7.2020. godine, žalba tuženog R.Č. (u daljem tekstu: drugotuženi) je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev ovog tuženog za naknadu troškova sastava žalbe, u iznosu od 1.322,00 KM, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu, u iznosu od 875,00 KM. U obrazloženju ove presude je konstatovano da prvostepena presuda ostaje neizmjenjena u odnosu na tuženog „S.-I.“ d.o.o. B. (u daljem tekstu: prvotuženi), jer ovaj tuženi nije žalbom pobijao prvostepenu presudu.

Blagovremenom revizijom drugotuženi pobija drugostepenu odluku zbog pogrešne primjene materijalnog prava i predlaže da se osporena presuda preinači tako da se usvoji njegova žalba i odbije tužbeni zahtjev u odnosu na njega, a tužitelj obaveže da mu naknadi troškove parničnog postupka.

Tužitelj nije odgovorio na reviziju.

Odlučeno je kao u izreci iz slijedećih razloga.

Ovaj postupak je započet prijedlogom tražioca izvršenja (sada tužitelja) za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave, mjenice broj: RS 421227422, protiv izvršenika - mjeničnih dužnika (ovdje tuženih). Kada su izvršenici izjavili prigovor protiv rješenja o izvršenju prijedlog je smatran tužbom. Na poziv suda, tužitelj je uredio tužbu tako da je svoje potraživanje i dalje zasnovao na predmetnoj mjenici i odredbama Zakona o mjenici („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 32/01 – u daljem tekstu: ZM).

Dakle, parnica se vodi po mjeničnoj tužbi (kao mjenični spor) sa zahtjevom tužitelja da se solidarno obavežu tuženi da mu isplate iznos od 79.641,17 KM. Drugačije rečeno, tužitelj kao mjenični vjerovnik, zahtjeva isplatu mjenične svote od tuženih, kao mjeničnih dužnika. Predmetna mjenica je, inače, izdata u svrhu obezbjeđenja vraćanja kredita po Ugovoru o okvirnom kratkoročnom kreditu broj: 567-151-45216792-55 od 02.3.2010. godine koji je pravni prednik tužitelja („V.“ AD B.), kao davalac kredita, zaključio sa korisnikom kredita „E. K.“ DOO L., za iznos od 100.000,00 KM, sa rokom povrata od 12 mjeseci od dana potpisivanja ugovora, to jeste do 02.3.2011. godine. Tuženi su ovu mjenicu, broj serije RS 421227422, kao bjanko mjenicu, potpisali i uručili davaocu kredita – drugotuženi, kao izdavalac mjenice, mjenični dužnik-trasant, a prvotuženi, kao mjenični dužnik-trasat, sa klauzulom „bez protesta“, dana 02.3.2010. godine (dan kada je zaključen naprijed opisani ugovor o okvirnom kratkoročnom kreditu). Istog dana su sačinili i mjeničnu izjavu kojom su ovlastili tužitelja da je može dopuniti – upisati sve nedostajuće elemente u skladu sa odredbama Ugovora o kreditu (čije vaćanje se jamči predmetnom mjenicom), izričito navodeći da se dospjeće mjenice i iznos utvrđuju u skladu sa Ugovorom o okvirnom kratkoročnom kreditu. Tužitelj je na toj mjenici kasnije upisao mjeničnu svotu, čiju isplatu traži u ovom postupku, a kao datum dospjeća je upisao datum 22.05.2014. godine.

Na temelju ovih činjenica, te pošto se pokazalo nespornim da kredit nije vraćen ni iskupljena mjenica, a visina traženog iznosa je utvrđena vještačenjem po vještaku ekonomske struke, pozivom na odredbe ZM – nalazeći da je predmetnu mjenicu izdao drugotuženi (trasant) te je „vukao“ na prvotuženog kao trasata, koji ju je prihvatio u svojstvu akceptanta, pa kako je mjenica dospjela na dan 22.5.2014. godine, a tužitelj podnio prijedlog za izvršenje 16.9. iste godine, da nije osnovan ni prigovor zastarjelosti, a ni drugi istaknuti prigovori – prvostepeni sud je obavezao revidenta, solidarno sa prvotuženim, da sporni iznos po osnovu navedene mjenice isplati tužitelju.

Drugostepeni sud je odbio žalbu drugotuženog i potvrdio prvostepenu presudu uz prihvatanje činjeničnih utvrđenja i pravnih zaključaka prvostepenog suda.

Odluke nižestepenih sudova nisu pravilne.

Nije sporno da je drugotuženi predmetnu mjenicu izdao kao bjanko mjenicu. Zakon o mjenici ne sadrži izričite odredbe o bjanko mjenici, pa se posredno na nju odnosi odredba člana 18. stav 2. navedenog zakona, koja predviđa mogućnost izdavanja mjenice koja u vrijeme izdavanja nije bila potpuna. Za bjanko mjenicu je bitno da ju je potpisao trasant (izdavalac mjenice) i trasat (lice na koje se vuće mjenica, koje treba da plati mjeničnu sumu). Bjanko mjenica postaje mjenicom, tek kad ovlašteno lice ispuni mjenični sadržaj. To znaći, da kod izdavanja bjanko mjenice izdavalac, odnosno trasant mora ovlastiti imaoca bjanko mjenice, da ispuni potreban sadržaj mjenice i tako bjanko mjenica postaje mjenica, kao papir od vrijednosti.

Osnovni problem koji se pojavljuje kod bjanko mjenice jeste način i pravilan postupak ispunjavanja bjanko mjenice, u skladu sa podacima koji su bili dogovoreni između imaoca mjenice i trasanta. Pravo imaoca mjenice da sam popuni bjanko mjenicu ne znači da je može popuniti isključivo po svojoj volji, jer bi to bilo u suprotnosti sa odredbama ZM. Prava iz mjenice su vezana za posjedovanje mjenične isprave (papira) i ne mogu se ostvariti bez mjenice kao vrijednosnog papira, a svi zakonom propisani elementi moraju biti upisani, odnosno sadržani (inkorporirani) u mjeničnom obrascu, te moraju odgovarati mjeničnoj izjavi kada je u pitanju izdavanje bjanko mjenice.

U konkretnom slučaju, drugotuženi je kao izdavalac bjanko mjenice (trasant) mjeničnom izjavom od 02.3.2010. godine ovlastio tužitelja, kao imaoca mjenice da je može dopuniti u skladu sa odredbama Ugovora o okvirnom kratkoročnom kreditu, čije vraćanje je garantovao tom mjenicom. Već je rečeno da je krajnji rok dospjeća plaćanja navedenog kredita (radi čijeg obezbjeđenja je i izdata predmetna mjenica) utvrđen sa danom 02.3.2011. godine. Prema tome, u skladu sa datim ovlaštenjem iz mjenične izjave, tužitelj je kao imalac mjenice, saglasno odredbama Ugovora, mogao na njoj upisati kao datum dospjeća, samo 02.03.2011. godine, ili neki raniji datum. Međutim, na mjenici je tužitelj (nakon tri godina, računajući od dana kada je bio krajnji rok vraćanja predmetnog kredita) upisao datum dospjeća 22.05.2014. godine.

Kako je evidentno da bjanko mjenica serijski broj: RS 421227422 na kojoj se temelji tužbeni zahtjev, nije popunjena u skladu sa mjeničnom izjavom koju je dao drugotuženi prilikom njenog izdavanja (i koja je trebala postati trasirana mjenica da je pravilno popunjena), te kako se taj nedostatak tiče datuma dospelosti mjenice kao jednog od osnovnih elemenata trasirane mjenice (član 3. stav 1. tačka 4. ZM), ima se uzeti da predmetna mjenica ne ispunjava uslove trasirane mjenice (člana 4. stav 1. ZM), odnosno da se ista ne može smatrati vrjednosnim papirom na osnovu kojeg imalac (tužitelj) može sa uspjehom isticati mjenično pravne zahtjeve prema drugotuženom.

Kod takvog stanja stvari, ostala pravna pitanja, kojima su se bavili nižestepeni sudovi, nisu od uticaja na rješenje ovog mjeničnog spora.

Iz prednjih razloga se obaveza plaćanja traženog iznosa od 79.641,17 KM ne može zasnovati na ispravi koju je prezentovao tužitelj i na kojoj temelji svoje potraživanje, slijedom čega su nižestepene presude preinačene kao u izreci, temeljem odredbe člana 250. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP).

O troškovima postupka odlučeno je na osnovu odredbe člana 397. stav 2. u vezi sa članom 386. stav 1. i članom 387. stav 1. ZPP.

S obzirom da je drugotuženi u cjelini uspio u sporu dosuđena mu je naknada troškova postupka koji se odnose na naknadu punomoćniku advokatu i plaćenu sudsku taksu. Troškovi se sastoje od naknade za zastupanje (zajedno sa paušalom) na raspravi koja je održana, u iznosu od 875,00 KM, za zastupanje na dva ročišta koja su odgođena po 437,50 KM, za odsustvo iz kancelarije (tri sata) 180,00 KM, za sastav žalbe i revizije (sa paušalom) po 1.312,00 KM, sve obračunato prema odredbi člana 2. tar. br. 2, 9. i 12. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 68/05), što sa plaćenom taksom na žalbu u iznosu od 2.000,00 KM i isto toliko na reviziju, iznosi ukupno 8.554,00 KM.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić